

Triyaj Karar Verme Envanteri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Triyaj Karar Verme Envanteri*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31776>

Özet

Triyaj Karar Verme Envanteri, acil servis ortamlarında sa?l?k profesyonellerinin triyaj süreçlerindeki karar verme yeteneklerini de?erlendirmek amacıyla geli?tirilmif bir psikometrik araçtır. Bu envanterin Türkçe uyarlaması, Küçük- Alemdar, Karda?- Özdemir ve Güdücü- Tüfekci tarafından 2015 yılında gerçekleştirilmiştir. Ölçek, karar verme sürecinin **Bili?sel Özellikler, Deneyim, Sezgi ve Ele?tirel Dü?ünme** olmak üzere dört temel faktörünü ölçmektedir. Uyarlama çalışması, ölçeğin Türk kültürüne ve diline uygunluğunu, yüksek iç tutarlılık (güvenirlik) ve yapısal geçerlik gösterdiğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler

Triyaj, Karar Verme, Hem?irelik, Acil Servis, Bili?sel Özellikler, Ele?tirel Dü?ünme, Psikometri, Ölçek Uyarlama

Yazarlar

Dilek Küçük Alemdar, Fatma Karda? Özdemir, Figen Güdücü Tüfekci

Amaç

Triyaj Karar Verme Envanteri, acil servislerde görev yapan sa?l?k personelinin, özellikle hem?irelerin, karmaşık ve zaman kısıtlı triyaj durumlarında sergiledikleri karar verme süreçlerini ve bu süreçleri etkileyen psikolojik bile?enleri objektif olarak ölçmek amacıyla uyarlanmıştır. Ölçek, uygulayıcıların bili?sel yeteneklerini, mesleki deneyimlerini, sezgisel yaklaşımlarını ve ele?tirel dü?ünme becerilerini ayrı alt boyutlarda de?erlendirmeyi hedefler.

Bu aracın temel amacı, acil sa?l?k hizmetleri alanında çalışan profesyonellerin eğitim ve gelişim ihtiyaçlarını belirlemeye katkıda bulunmak ve triyaj kalitesini arttırmaya yönelik stratejiler geliştirmektir. Ölçek, karar verme yetkinliğini dört farklı boyutta ele alarak, uygulayıcıların güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerini saptamada önemli bir rol oynamaktadır.

Yapı

Triyaj Karar Verme Envanteri, acil durumlarda profesyonel karar vermenin dört temel psikolojik yapıyı ölçen çok boyutlu bir araçtır. Bu yapı, bili?sel süreçlerin, pratik deneyimin, sezgisel yargı ve ele?tirel analiz yeteneğinin triyaj uygulamalarındaki etkileşimini temsil eder. Ölçek, bu dört faktörün birleşimiyle, sa?l?k profesyonellerinin acil hastalar? önceliklendirme ve kaynak tahsisi yapma yeterliliğini bütüncül bir şekilde de?erlendirir.

Envanterin ölçtüğü temel yapılar şunlardır:

Bilişsel Özellikler: Bireyin bilgi işleme, problem çözme ve prosedürel bilgiye dayalı karar verme yeteneğini kapsar.

Deneyim: Mesleki geçmişten elde edilen bilgi ve becerilerin, mevcut triyaj vakalarına uygulanma yeterliliğini ifade eder.

Sezgi: Hızlı, bilinçaltı örüntü tanıma ve ani yargılama yeteneğini içerir; özellikle yüksek baskı altındaki durumlarda önemlidir.

Eleştirel Düşünme: Durumu analiz etme, varsayımları sorgulama ve rasyonel, kanıta dayalı kararlar verme kapasitesidir.

Geçerlik

Triyaj Karar Verme Envanterinin Türkçe uyarlaması, kapsamlı bir yapı geçerlik çalışması ile desteklenmiştir. Yapılan **Faktör Analizi**, ölçeğin orijinal yapısının doğrulayan güçlü sonuçlar vermiştir. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) sonuçlarına göre, dört alt boyutun toplam varyansın %89,7'sini açıkladığı belirlenmiştir; bu oran, psikometrik açıdan oldukça yüksek ve kabul edilebilir bir düzeydedir.

Alt boyutların varyansa katkıları aşağıdaki gibi dir: **Eleştirel Düşünme** alt boyutu toplam varyansın %39,7'sini açıklayarak en büyük katkıyı sağlamıştır. Bunu sırasıyla **Deneyim** (%27,4), **Bilişsel Özellikler** (%12,2) ve **Sezgi** (%10,4) alt boyutları izlemiştir. Ayrıca, ölçeğin yapısal uygunluğunu test etmek amacıyla gerçekleştirilen **Doğrulayıcı Faktör Analizi** (DFA) de ölçeğin dört faktörlü yapısının Türk örneğinde geçerli olduğunu tespit etmiştir.

Güvenirlilik

Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla yapılan **güvenirlilik** analizinde, Triyaj Karar Verme Envanterinin genel Cronbach Alpha katsayısı **0,88** olarak hesaplanmıştır. Bu değer, sosyal bilimler araştırmalarında kabul edilebilir güvenirlilik standardının (genellikle 0,70) oldukça üzerinde olup, ölçeğin maddelerinin tutarlı bir şekilde aynı yapıyı ölçtüğünü göstermektedir.

Yüksek Cronbach Alpha katsayısı, ölçeğin acil servis profesyonellerinin karar verme becerilerini ölçmede tutarlı ve tekrarlanabilir sonuçlar üretebileceğini işaret etmektedir. Bu sonuçlar, envanterin hem araştırma hem de klinik uygulamalarda güvenle kullanılabilmesini teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Triyaj Karar Verme Envanteri, psikometrik çalışmalar sonucunda belirlenen dört temel faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler, triyaj sürecindeki karar verme mekanizmasının farklı yönlerini temsil eder. Faktörlerin maddeleri ve varyans açıklama oranları, ölçeğin yapısal bütünlüğünü ve teorik temelini desteklemektedir.

Elektirel Dünme: Bu faktör, toplam varyansın en büyük kısmını (%39,7) açıklamaktadır. Bu bulgu, acil serviste triyaj yaparken en önemli bileşenin, elektirel analiz ve rasyonel değerlendirme yeteneğini vurgulamaktadır.

Deneyim: Toplam varyansın %27,4'ünü açıklayan deneyim faktörü, pratik bilginin karar verme üzerindeki güçlü etkisini göstermektedir.

Bilişsel Özellikler ve Sezgi: Bilişsel özellikler %12,2, Sezgi ise %10,4 oranında varyans açıklamaktadır. Bu bulgular, triyaj karar verme sürecinin sadece mantıksal bilişsel süreçlere değil, aynı zamanda hızlı sezgisel yargılara da dayandığını ortaya koymaktadır.

Araç

Test Çeşidi: Uyarlama (Adaptation)

Format: 37 maddeden oluşan, dört faktörlü yapıya sahip öz bildirim envanteri.

Derecelendirme: 6'lık Likert Ölçeği. (1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kesinlikle katılmıyorum, 4=kesinlikle katılmıyorum, 5=katılmıyorum ve 6=kesinlikle katılmıyorum)

Mevcut Dil: Türkçe

Hedef Popülasyon Grubu: Acil Servis ve Yoğun Bakım Ünitelerinde Çalışan Sağlık Profesyonelleri (Özellikle Hemşireler)

Yaş Grubu: Yetişkin

Popülasyon Detayları: Triyaj süreçlerinde aktif rol alan ve karar verme sorumluluğu taşıyan sağlık çalışanları.

Test Metodolojisi: Katılımcıların triyaj karar verme yetkinliklerine dair kendi algılarının 6'lık Likert formatında değerlendirmelerini temel alan kağıt veya elektronik tabanlı öz bildirim yöntemi.

Anahtar Kelimeler

Acil Tıp, Hemşirelik Eğitimi, Karar Verme Yetkinliği, Güvenirlilik, Faktör Analizi, Likert Ölçeği, Triyaj Süreci

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Dilek Küçük Alemdar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilgi mevcut değildir.

İletişim E-posta Adresi: dilekkucuk@atauni.edu.tr

Yazma Adresi: Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye (Tahmini Kurum)

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Envanterin Türkçe uyarlama çalışması 2015 yılında yayınlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için gerekli izinler, sorumlu yazar Dilek Küçük Alemdar ile iletişime geçilerek alınmalıdır. Ölçeğin akademik ve araştırma amaçlı kullanımı genellikle ücretsizdir, ancak ticari veya geniş ölçekli uygulamalar için yazarın onayı ve potansiyel ücretlendirme politikaları sorgulanmalıdır.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: triyaj-karar-verme-envanteri-toad.pdf

Kaynaklar

Küçük- Alemdar, D., Kardaş- Özdemir, F., ve Güdücü- Tüfekçi, F . (2015). Triyaj Karar Verme Envanterinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(4), 547-562.

Triyaj Karar Verme Envanteri Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuştur ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek 37 madde dört faktörlü yapıdadır:

Bilişsel Özellikler (6 madde): Eğer bir hasta arrest olursa, ne yapacağımı bilirim.

Deneyim (17 madde): Çalışanlar ile iyi iletişim kurabilirim.

Sezgi (23 madde): İyi yargılama yapabilirim.

Eleştirel Düşünme (37 madde): Kritik hastalar hakkında altıncu bir hissim vardır.